

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NICHOLAS EMILIOU
prednesené 12. mája 2022¹

Vec C-883/19 P

**HSBC Holdings plc,
HSBC Bank plc,
HSBC Continental Europe, predtým HSBC France
proti**

Európskej komisii

„Odvolanie – Hospodárska súťaž – Článok 101 ZFEÚ – Manipulácia s medzibankovými referenčnými sadzbami Euribor – Výmena dôverných informácií – Obmedzenie ‚z hľadiska cieľa‘ – Jediné a pokračujúce porušenie – Urovnanie – Hybridné konanie – Prezumpcia nevinny – Právo na riadnu správu vecí verejných – Povinnosť nestrannosti“

I. Úvod

1. Úrokové deriváty denominované v eurách (ďalej len „EIRD“) často využívajú banky, inštitucionálni investori, spoločnosti a jednotlivci ako zabezpečenie s cieľom chrániť sa pred zmenami trhových úrokových sadzieb. Medzibankové referenčné sadzby (ďalej len „Euribor“) sú významné, keďže tieto sadzby predstavujú referenčnú hodnotu pre cenu úrokových sadzieb rôznych druhov finančných produktov, ako sú úrokové swapy, úrokové futures, sporiace účty a hypotéky. Na druhej strane sadzba Euro Over-Night Index Average (ďalej len „EONIA“) zvykla slúžiť ako medzibanková jednodňová referenčná sadzba pre euro. Sadzba EONIA sa prestala používať s účinnosťou od 3. januára 2022.

2. V tomto odvolaní sa niektoré spoločnosti patriace do bankovej skupiny HSBC domáhajú na Súdnom dvore zrušenia rozhodnutia Všeobecného súdu², ktorým bola čiastočne zamietnutá ich žaloba o neplatnosť podaná proti rozhodnutiu Komisie, ktorým im bola uložená pokuta za to, že sa od 12. februára do 27. marca 2007 zúčastňovali na karteli na trhu EIRD, ktoré sú viazané na sadzbu Euribor a/alebo sadzbu EONIA.³

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² Rozsudok z 24. septembra 2019, HSBC Holdings a i./Komisia (T-105/17, EU:T:2019:675, body 1 až 12) (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

³ Rozhodnutie Komisie zo 7. decembra 2016 týkajúce sa konania podľa článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP (Vec AT.39914 – Úrokové deriváty denominované v eurách) [C(2016) 8530 final] (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

3. Odvolanie obsahuje viacero procesných a hmotnoprávných otázok týkajúcich sa práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže. Spomedzi týchto otázok je osobitne dôležitá otázka povinností Európskej komisie konať nestranne a rešpektovať zásadu prezumpcie nevinoty osôb, ktoré sa nedohodli na urovnaní, v priebehu hybridných konaní⁴, ako aj pojem „porušenie z hľadiska cieľa“.

II. Skutkový a právny rámec

4. Skutkový a právny rámec prejednávanej veci, ktorý je uvedený v napadnutom rozsudku⁵, sa dá zhrnúť takto.

5. Dňa 14. júna 2011 banková skupina Barclays (ďalej len „Barclays“) podala na Komisiu žiadosť o pridelenie poradia na účely oslobodenia od pokuty podľa oznámenia Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v kartelových prípadoch⁶, pričom ju zároveň informovala o existencii kartelu v odvetví EIRD a prejavila svoju vôľu spolupracovať. Dňa 14. októbra 2011 bolo skupine Barclays priznané podmienené oslobodenie od pokuty.

6. V dňoch 5. marca a 29. októbra 2013 Komisia začala podľa článku 11 ods. 6 nariadenia Rady č. 1/2003 konanie pre porušenie proti HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc a HSBC Continental Europe (predtým HSBC France) (ďalej spolu len „HSBC“ alebo „odvolateľky“), a Barclays, Crédit Agricole SA a Crédit agricole Corporate and Investment Bank (ďalej spolu len „Crédit agricole“), Deutsche Bank AG, Deutsche Bank Services (Jersey) Ltd a DB Group Services (UK) Ltd (ďalej spolu len „Deutsche Bank“), JP Morgan Chase & Co., JP Morgan Chase Bank National Association a JP Morgan Services LLP (ďalej spolu len „JP Morgan“), Royal Bank of Scotland plc a the Royal Bank of Scotland Group plc (ďalej spolu len „RBS“) a Société Générale.

7. Barclays, Deutsche Bank, Société Générale a RBS mali záujem o účasť na konaní o urovnaní v zmysle článku 10a nariadenia č. 773/2004. Odvolateľky, Crédit Agricole a JP Morgan sa rozhodli nezúčastniť sa na tomto konaní o urovnaní.

8. Dňa 4. decembra 2013 Komisia prijala voči Barclays, Deutsche Bank, Société Générale a RBS rozhodnutie C(2013) 8512 final týkajúce sa konania podľa článku 101 [ZFEÚ] a článku 53 Dohody o EHP [Vec AT.39914, Euro Interest Rate Derivatives (EIRD) (Settlement)] (ďalej len „rozhodnutie o urovnaní“), v ktorom dospela k záveru, že tieto podniky porušili článok 101 ZFEÚ a článok 53 Dohody o EHP tým, že sa zúčastnili na jedinom a pokračujúcom porušení, ktorého cieľom bola zmena bežného vývoja cenových zložiek na trhu EIRD.

9. Dňa 19. marca 2014 Komisia zaslala odvolateľkám, ako aj Crédit Agricole a JP Morgan, oznámenie o výhradách.

10. Odvolateľky mohli nahliadnuť do prístupných častí spisu Komisie a ich zástupcovia mali ďalší prístup k spisu v priestoroch Komisie. Odvolateľky mali prístup aj k oznámeniu o výhradách zaslanému účastníkom konania, ktorí uzavreli urovanie, k odpovediam týchto účastníkov konania, ako aj k rozhodnutiu o urovnaní.

⁴ „Hybridné konanie“ je postup, v ktorom Komisia súbežne vedie konanie o urovnaní v zmysle článku 10a nariadenia Komisie (ES) č. 773/2004 zo 7. apríla 2004, ktoré sa týka vedenia konania Komisiou podľa článkov [101] a [102 ZFEÚ] (Ú. v. EÚ L 123, 2004, s. 18; Mim. vyd. 08/003, s. 81), zmenené nariadením Komisie (ES) č. 622/2008 z 30. júna 2008, pokiaľ ide o vedenie konania o urovnaní v prípadoch kartelov (Ú. v. EÚ L 171, 2008, s. 3), a štandardné správne konanie podľa článku 7 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [101] a [102 ZFEÚ] (Ú. v. EÚ L 1, 2003, s. 1).

⁵ Body 1 až 11 napadnutého rozsudku.

⁶ Ú. v. EÚ C 298, 2006, s. 17.

11. Dňa 14. novembra 2014 odvolateľky predložili svoje písomné pripomienky k oznámeniu o výhradách a vyjadrili sa na pojednávaní, ktoré sa konalo od 15. do 17. júna 2015.

12. Dňa 7. decembra 2016 Komisia prijala na základe článkov 7 a 23 nariadenia č. 1/2003 napadnuté rozhodnutie.

13. V článku 1 napadnutého rozhodnutia sa okrem iného uvádza, že odvolateľky porušili článok 101 ZFEÚ a článok 53 Dohody o EHP tým, že sa medzi 12. februárom 2007 a 27. marcom 2007 zúčastnili na „jedinom a pokračujúcom porušení vzťahujúcom sa na EIRD. Toto porušenie, ktoré zahŕňalo celý EHP, spočívalo v dohodách a/alebo zosúladených postupoch, ktorých cieľom bolo skresliť bežný vývoj cenových zložiek v odvetví EIRD...“.

14. V článku 2 napadnutého rozhodnutia sa odvolateľkám ukladala pokuta, za ktorú boli spoločne a nerozdielne zodpovedné, a to vo výške 33 606 000 eur.

III. Konanie na Všeobecnom súde a napadnutý rozsudok

15. Odvolateľky v žalobe podľa článku 263 ZFEÚ, ktorú podali 17. februára 2017, žiadali Všeobecný súd, aby v podstate zrušil sporné rozhodnutie, alebo subsidiárne zmenil výšku pokuty.

16. Vo svojom rozsudku z 24. septembra 2019 Všeobecný súd zamietol žalobné dôvody odvolateľiek, ktoré sa týkali: i) konštatovania Komisie o porušení z hľadiska cieľa; ii) konštatovania Komisie o jedinom a pokračujúcom porušení, a iii) údajného nesprávneho právneho posúdenia a porušenia základných procesných požiadaviek počas správneho konania. Všeobecný súd však rozhodol, že sporné rozhodnutie je poznačené nedostatočným odôvodnením, pokiaľ ide o určenie výšky pokuty.

17. Všeobecný súd preto príslušne čiastočne zrušil (bod 1 výroku) a čiastočne potvrdil (bod 2 výroku) sporné rozhodnutie, pričom obom odvolateľkám a Komisii uložil, aby znášali svoje vlastné trovy konania (body 3 a 4 výroku).

IV. Konanie na Súdnom dvore a návrh účastníkov konania

18. V odvolaní na Súdnom dvore, podanom 3. decembra 2019, odvolateľky žiadajú, aby Súdny dvor: i) zrušil bod 2 výroku napadnutého rozsudku; ii) zrušil článok 1 písm. b) sporného rozhodnutia, alebo subsidiárne zrušil článok 1 písm. b) v časti, ktorá sa týka účasti HSBC na jedinom a pokračujúcom porušení po 19. marci 2007, a iii) uložil Komisii, aby nahradila trovy konania.

19. Komisia žiada, aby Súdny dvor návrhy zamietol a uložil odvolateľkám povinnosť nahradiť trovy konania.

20. Uznesením predsedu Súdneho dvora zo 16. júla 2020 bol povolený vstup Crédit Agricole a JP Morgan (ďalej len „vedľajší účastníci konania“) do konania ako vedľajších účastníkov konania na podporu odvolateľiek.

21. Rozhodnutím z 28. júna 2021 Komisia zmenila a opätovne prijala sporné rozhodnutie, aby tak napravila nedostatočné odôvodnenie, pokiaľ ide o pokutu uloženú odvolateľkám (ďalej len „rozhodnutie z roku 2021“)⁷.

22. Dňa 7. septembra 2021 bola Komisia opatrením na zabezpečenie priebehu konania prijatým podľa článku 62 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora požiadaná, aby predložila kópiu rozhodnutia z roku 2021 a poskytla odpovede na tri otázky týkajúce sa vplyvov tohto rozhodnutia na (pôvodné) rozhodnutie, ktoré je predmetom napadnutého rozsudku. Listom zo 16. septembra 2021 Komisia informovala Súdny dvor, že rozhodnutím z roku 2021 sa zmenili len odôvodnenia a výrok sporného rozhodnutia týkajúceho sa výšky pokuty uloženej odvolateľkám. Naopak, rozhodnutím z roku 2021 neboli zmenené časti sporného rozhodnutia, ktoré sú predmetom prejednávaneho odvolacieho konania.

23. Odvolateľky, vedľajší účastníci konania a Komisia predniesli svoje stanoviská na pojednávaní na Súdnom dvore, ktoré sa konalo 26. januára 2022.

V. Posúdenie

24. V tomto návrhu sa budem zaoberať každým zo šiestich odvolacích dôvodov v poradí, v akom ich odvolateľky predložili, a dôvody, ktoré sa týkajú tej istej záležitosti, posúdim spolu.

25. Preto sa najskôr budem zaoberať tvrdeniami týkajúcimi sa porušenia niektorých procesných práv a záruk odvolateľiek zo strany Komisie (A). Po druhé sa budem venovať odvolacím dôvodom odvolateľiek, ktoré sa týkajú kvalifikácie ich správania Všeobecným súdom ako porušenia „z hľadiska cieľa“ v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ (B). Po tretie sa budem zaoberať tvrdeniami odvolateľiek týkajúcimi sa konštatovaní Všeobecného súdu, že sa zúčastnili na „jedinom a pokračujúcom porušení“ (C).

26. Vzhľadom na počet a význam otázok, ktoré toto odvolanie obsahuje, sa v týchto návrhoch budú podrobnejšie rozoberať tie z nich, ktoré sa podľa všetkého týkajú nových právnych otázok alebo v každom prípade sú do určitej miery zložité. Ostatným otázkam sa naopak budem venovať stručnejšie, keďže podľa môjho názoru ich možno vyriešiť na základe ustálenej judikatúry.

A. O prvom odvolacom dôvode, ktorý sa týka prezumpcie nevinoty a práva na riadnu správu vecí verejných

1. Argumentácia účastníkov konania

27. V prvom odvolacom dôvode, ktorý smeruje proti bodom 287 až 292 napadnutého rozsudku, odvolateľky tvrdia, že Všeobecný súd nesprávne právne posúdil ich žalobné dôvody týkajúce sa porušení zo strany Komisie, pokiaľ ide o zásadu prezumpcie nevinoty, ich práva na riadnu správu vecí verejných a dodržiavania ich práv na obhajobu.

⁷ Rozhodnutie Komisie C(2021) 4600 final z 28. júna 2021, ktorým sa mení rozhodnutie Komisie C(2016) 8530 final zo 7. decembra 2016 (AT.39914 – Úrokové deriváty denominované v eurách).

28. Odvolateľky tvrdia, že tým, že Komisia uplatnila časovo odstupňované hybridné konanie⁸, nenapraviteľne poškodila ich postavenie ešte pred samotným prijatím sporného rozhodnutia, čím porušila zásadu prezumpcie nevinoty. V rozhodnutí o urovnaní, hoci nebolo adresované HSBC, sa vskutku konštatovalo, že HSBC sa podieľala na dvojstranných postupoch s inou bankou, ktorých cieľom bolo obmedzenie hospodárskej súťaže. Podľa názoru odvolateľiek toto rozhodnutie nemohlo byť zrušené v následnom (riadnom) konaní, ktoré sa týkalo strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní, vrátane odvolateľiek.

29. Odvolateľky okrem toho tvrdia, že Komisia porušila ich právo na riadnu správu vecí verejných tým, že pri posudzovaní ich prípadu nekonala nestrannne. Podľa odvolateľiek túto skutočnosť potvrdil aj európsky ombudsman. V roku 2015 ombudsman konštatoval, že člen Komisie zodpovedný za hospodársku súťaž (ďalej len „bývalý člen Komisie“) v roku 2012 a 2014 vydal niekoľko verejných vyhlásení, ktoré bolo možné rozumne vnímať ako naznačujúce, že Komisia (alebo samotný člen Komisie) už rozhodla o výsledku prebiehajúceho vyšetrovania, a že to predstavuje prípad nesprávneho úradného postupu.⁹

30. Odvolateľky tvrdia, že pri posudzovaní argumentov týkajúcich sa prezumpcie nevinoty a práva na riadnu správu vecí verejných Všeobecný súd použil nesprávne právne kritérium vyžadujúce, aby predložili dôkazy, že bez tohto porušenia by toto rozhodnutie bolo odlišné¹⁰ (ďalej len „kritérium Suiker Unie“¹¹). Správnym právnym kritériom, ktoré malo podľa názoru odvolateľiek byť uplatnené, je to, či existovala „čo i len najmenšia pravdepodobnosť“, že by relevantné rozhodnutie mohlo byť odlišné.¹²

31. Vedľajší účastníci konania predložili v tejto veci podobné argumenty. Predovšetkým Crédit Agricole sa domnieva, že ak v rozhodnutí o urovnaní nemožno v plnej miere zaručiť dodržiavanie zásady prezumpcie nevinoty strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní, Komisia by mala prijať tieto jednotlivé rozhodnutia (t. j. rozhodnutie o urovnaní a riadne rozhodnutia) naraz. Pokiaľ ide o povinnosť nestrannosti Komisie, Crédit Agricole tvrdí, že napadnutý rozsudok je poznačený nedostatočným odôvodnením, keďže sa zaoberá údajným porušením objektívnej nestrannosti, nie však subjektívnej nestrannosti. JP Morgan sa domnieva, že uplatnením kritéria Suiker Unie uvalil Všeobecný súd na odvolateľiek nemožné dôkazné bremeno, čo by teda predstavovalo porušenie ich práva na účinný opravný prostriedok, ktoré je stanovené v článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

32. Komisia však odmieta kritiku odvolateľiek týkajúcu sa napadnutého rozsudku. Komisia naďalej tvrdí, že prijatím rozhodnutia o urovnaní pred sporným rozhodnutím dodržala tak svoju povinnosť objektívnej nestrannosti, ako aj zásadu prezumpcie nevinoty. V tejto súvislosti Komisia zdôrazňuje, že časovo odstupňovanému hybridnému konaniu o urovnaní nebránia relevantné právne predpisy¹³ ani judikatúra súdov v Únii.¹⁴ Komisia sa domnieva, že Všeobecný súd rozhodol

⁸ Hybridné konanie sa považuje za „časovo odstupňované“ v prípade, že rozhodnutie o urovnaní a riadne rozhodnutie(-a) nie sú prijaté naraz, ale postupne v priebehu času.

⁹ Rozhodnutie európskeho ombudsmana z 11. novembra 2015 o vyšetrovaní sťažnosti 1021/2014/PD proti Európskej komisii (ďalej len „rozhodnutie ombudsmana“).

¹⁰ Body 289 a 291 napadnutého rozsudku.

¹¹ Po prvýkrát naformulované v rozsudku zo 16. decembra 1975, Suiker Unie a i./Komisia (40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, EU:C:1975:174, body 90 a 91).

¹² V tomto zmysle odvolateľky odkazujú najmä na rozsudok zo 16. januára 2019, Komisia/United Parcel Service (C-265/17 P, EU:C:2019:23, bod 56).

¹³ Komisia odkazuje na článok 10a nariadenia č. 773/2004 a na bod 9 oznámenia Komisie o vedení konania o urovnaní s cieľom prijať rozhodnutia podľa článkov 7 a 23 [nariadenia Rady č. 1/2003] v prípadoch kartelov (Ú. v. EÚ C 167, 2008, s. 1).

¹⁴ Pozri najmä rozsudok z 18. marca 2021, Pometon/Komisia (C-440/19 P EU:C:2021:214) (ďalej len „Pometon“).

správne, že v rozhodnutí o urovnaní sa i) nekonštatovala žiadna zodpovednosť ani zistenie nepriaznivé voči HSBC a že ii) obsahovalo len niekoľko odkazov na HSBC, ktoré sa obmedzovali na to, čo bolo nevyhnutné na opísanie a zhromaždenie argumentov vo veci voči stranám, ktoré sa dohodli na urovnaní.

33. Okrem toho Komisia tvrdí, že uplatnením kritéria Suiker Unie sa Všeobecný súd náležite držal judikatúry, podľa ktorej by akákoľvek nezrovnalosť týkajúca sa objektívnej nestrannosti Komisie (alebo jej zamestnancov) viedla k zrušeniu relevantného rozhodnutia, ak sa preukáže, že obsah toho rozhodnutia by bol odlišný, ak by sa daná nezrovnalosť nevyskytla.¹⁵ Kritérium navrhnuté odvolateľkami sa podľa názoru Komisie týka inej procesnej chyby (porušenie práva podniku na obhajobu), ktorá sa líši od chyby v prejednávanej veci (nedostatočná nestrannosť).

2. Analýza

34. Tvrdenia odvolateliek v podstate možno zhrnúť do dvoch oblastí, ktorým sa budem postupne venovať nižšie.

a) Dôsledky procesných chýb

35. V napadnutom rozsudku Všeobecný súd zamietol žalobné dôvody odvolateliek týkajúce sa zásady prezumpcie neviny a práva na riadnu správu vecí verejných ako neúčinné. Všeobecný súd uviedol, že aj v prípade, že by v tomto smere došlo k nejakému porušeniu, procesná nezrovnalosť, ktorej sa dopustila Komisia, by viedla k zrušeniu sporného rozhodnutia, len ak by bolo splnené kritérium Suiker Unie. Pokiaľ však ide o to, že Všeobecný súd už konštatoval, že v spornom rozhodnutí sa z právneho hľadiska dostatočne preukázala účasť HSBC na protisúťažnom správaní, uvedený súd považoval dané kritérium za nesplnené.

36. Odvolateľky túto argumentáciu kritizujú a tvrdia, že Všeobecný súd uplatnil nesprávne právne kritérium, pokiaľ ide o dôsledky vyplývajúce z porušenia Komisie.

37. S tým súhlasím.

38. Na vysvetlenie môjho názoru môže poslúžiť krátky prehľad judikatúry týkajúcej sa dôsledkov možných procesných chýb, ktorých sa dopustila Komisia pri konaniach v oblasti hospodárskej súťaže. Európska únia v súčasnosti naozaj nemá komplexnú právnu úpravu určujúcu dôsledky procesných chýb, ktorých sa dopustí Komisia počas správneho konania.¹⁶ Takisto v tomto zmysle chýba súbor konkrétnych pravidiel aj v nariadení č. 1/2003. Preto sa vyplnenie tejto medzery ponecháva na súdy v Únii.

¹⁵ Komisia poukazuje na dve rozhodnutia Všeobecného súdu, ktoré dané kritérium potvrdzujú: rozsudky zo 6. júla 2000, Volkswagen/Komisia (T-62/98, EU:T:2000:180, body 281 a 283), a z 10. novembra 2017, Icap a i./Komisia (T-180/15, EU:T:2017:795, bod 278).

¹⁶ Podrobnejšie k tejto téme pozri LENAERTS, K., VANHAMME, J.: Procedural Rights of Private Parties in the Community Administrative Process. In: *Common Market Law Review*. 1997, zv. 34, s. 531 a 568.

39. Na prvý pohľad sa príslušná judikatúra môže javiť pomerne rôznorodá, ak nie priam až trochu zmätočná.¹⁷ Dôvody, prečo súdy v Únii napríklad uplatňujú odlišné právne kritériá pri určovaní dôsledkov vyplývajúcich z procesných chýb a/alebo prečo dodržiavajú odlišné zásady, pokiaľ ide o dôkazné bremeno a požadovanú mieru dokazovania, v tomto smere však nie sú celkom zjavné.

40. Ak sa však vydáme za hranice len samotnej terminológie jednotlivých rozhodnutí v tejto veci, ktoré pokrývajú niekoľko desaťročí pôsobenia súdov, a hoci nie všetky rozhodnutia jednoznačne prináležia do určitej vymedzenej skupiny, možno identifikovať *dve* hlavné línie judikatúry.

41. V *prvej* línii judikatúry súdy v Únii bez ďalšieho otáľania zrušili rozhodnutia prijaté po konaní, v ktorom Komisia porušila „základnú procesnú požiadavku“. V týchto prípadoch Súdny dvor považoval za zbytočné, aby podniky odvolávajúce sa na procesnú chybu preukázali, že takáto chyba by mohla ovplyvniť priebeh konania a obsah predmetných rozhodnutí.¹⁸

42. Prísny prístup v prípadoch, keď Komisia nedodrží základné procesné požiadavky, t. j. základné ustanovenia procesnej povahy stanovené v primárnom alebo sekundárnom práve Únie, je podľa môjho názoru v plnej miere oprávnený. V takých prípadoch Komisia v podstate koná mimo právneho rámca stanoveného v Zmluvách a porušuje zásady zákonnosti a zverenia právomocí.¹⁹

43. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že podľa článku 13 ods. 2 ZEÚ každá inštitúcia Únie „koná v medziach právomocí, ktoré sú jej zverené zmluvami, a *v súlade s postupmi*, podmienkami a cieľmi v nich ustanovenými“²⁰. Okrem toho podľa článku 296 druhého odseku ZFEÚ sa „v právnych aktoch [EÚ] uvedú odôvodnenia“. Príslušne pri prijímaní aktov so záväznými právnymi účinkami inštitúcie Únie nemôžu ignorovať najzákladnejšie procesné pravidlá, najmä vedením konania *sui generis*²¹ alebo prijímaním aktov, ktoré nie sú dostatočne odôvodnené, a preto nemožno vykonať ich súdne preskúmanie.²²

44. V dôsledku toho, keď Komisia nedodrží základné procesné požiadavky, existuje jednoznačný (a nevyhnutný) verejný záujem na zbavení právneho poriadku Únie aktov, ktoré sú poznačené takýmito závažnými dôvodmi pre ich neplatnosť. Verejný záujem odôvodňuje okamžité zrušenie predmetných aktov bez ohľadu na to, či popri tom existujú (alebo sa zhodujú) súkromné záujmy niektorých podnikov, ktorých procesné práva boli porušené. Preto podniky, ktoré sa odvolávajú na porušenie základných procesných požiadaviek nemusia preukazovať žiadne negatívne účinky, ktoré utrpeli v dôsledku danej nezrovnalosti: samotné konštatovanie nezrovnalosti zahŕňa zrušenie relevantného rozhodnutia.

45. V *druhej* línii judikatúry sa súdy v Únii zaoberali procesnými nezrovnalosťami, pri ktorých nemožno identifikovať žiadny prevažujúci verejný záujem na zrušení predmetného aktu. V týchto prípadoch prináleží dotknutým podnikom, aby sa domáhali uznania porušenia, dostatočne ho preukázali, a – obvykle – vysvetlili možné dôsledky, ktoré z neho vyplývajú. V týchto prípadoch

¹⁷ Pre prehľad a ďalšie odkazy na právnu náuku pozri okrem iného BARBIER DE LA SERRE, E.: *Procedural Justice in the European Community Case-law concerning the Rights of the Defence: Essentialist and Instrumental Trends*. In: *European Public Law*. 2006, s. 225 až 250; NEHL, H.P.: *Principles of Administrative Procedure in EC Law*. Hart Publishing: Oxford, 1999, s. 167 až 170.

¹⁸ Pozri napríklad rozsudky z 15. júna 1994, Komisia/BASF a i. (C-137/92 P, EU:C:1994:247, body 75 a 76); zo 6. apríla 2000, Komisia/ICI (C-286/95 P, EU:C:2000:188, body 40, 41 a 51), a z 21. septembra 2017, Feralpi/Komisia (C-85/15 P, EU:C:2017:709, body 45 a 46).

¹⁹ K zásade zverenia právomocí pozri rozsudok z 21. júna 2018, Poľsko/Parlament a Rada (C-5/16 EU:C:2018:483, bod 84 a citovaná judikatúra). V právnej náuke pozri SCHWARZE, J.: *European Administrative Law*. Sweet & Maxwell, 1992, s. 253 až 256.

²⁰ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

²¹ V oblasti práva hospodárskej súťaže pozri podobne aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci Feralpi a i./Komisia (C-85/15 P, C-86/15 P a C-87/15 P, C-88/15 P a C-89/15 P, EU:C:2016:940, bod 60).

²² Pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisia (C-247/14 P, EU:C:2016:149, bod 16 a citovaná judikatúra).

však súdy v Únii vo všeobecnosti uplatňujú kritérium, ktoré by sa na základe termínu, ktorý vznikol v Spojených štátoch amerických, mohlo nazývať kritérium „nepodstatnej chyby“. Jednoducho povedané, procesná nezrovnalosť vedie k zrušeniu napadnutého aktu len v prípade, že táto nezrovnalosť ovplyvnila alebo mohla ovplyvniť výsledok konania.

46. Presná formulácia kritéria nepodstatnej chyby sa však v jednotlivých rozhodnutiach líšila a v závislosti od konkrétnych okolností jednotlivého prípadu sa pohybovala od jemnejšej až po prísnejšiu formu. Okrem toho sa zdá, že v niektorých prípadoch Súdny dvor podľa všetkého v tomto smere vychádzal z predpokladu. Navyše v rámci judikatúry týkajúcej sa nezrovnalostí, ktoré v prevažnej miere ovplyvňujú práva súkromných osôb, možno identifikovať tri odlišné línie rozsudkov.

47. V prvej línii rozsudkov Súdny dvor uplatňoval *najprísnejšiu* formu kritéria nepodstatnej chyby, ktorá, ako už bolo spomenuté, bola aspoň v oblasti práva hospodárskej súťaže prvýkrát formulovaná v rozsudku vo veci *Suiker Unie*.²³ Toto kritérium uplatnil aj Všeobecný súd v napadnutom rozsudku. Podľa tejto formulácie tohto kritéria procesná chyba vedie k zrušeniu rozhodnutia Komisie len v prípade, že je žalobca schopný preukázať, že bez tejto nezrovnalosti by výsledok konania *bol* odlišný. Pri tomto kritériu znáša bremeno preukázania „hypotetického“ scenára žalobca, a hranicou, ktorej prekročenie vedie k zrušeniu napadnutého rozsudku, je „pravdepodobnosť rovnajúca sa istote“ alebo aspoň „vysoká pravdepodobnosť“.

48. Následne sa pri druhej línii rozsudkov kritérium nepodstatnej chyby vyvinulo do *jemnejšej* formy. Vo viacerých prípadoch súdy v Únii v skutku konštatovali, že napadnuté rozhodnutie sa zruší, ak by žalobcovia preukázali, že bez procesnej nezrovnalosti by výsledok konania *mohol* byť odlišný.²⁴ Aj v týchto veciach, aspoň spočiatku, nesie dôkazné bremeno žalobca. Požadovaná úroveň dôkazov je však nižšia (bežne stačí samotná „možnosť“), pričom v dôsledku toho sa po jej splnení žalobcom bremeno presunie na Komisiu.

49. Napokon v rámci tretej línie rozsudkov Súdny dvor, ktorý zistil nezrovnalosť v konaní, z ktorej vyplývalo závažné a zjavné porušenie niektorého z procesných práv predmetného podniku, *predpokladal*, že daná nezrovnalosť ovplyvnila alebo pravdepodobne mala vplyv na výsledok konania. Z toho vyplýva, že Súdny dvor nevyžadoval od predmetných podnikov, aby v tomto smere predložili akékoľvek dôkazy.²⁵

50. Prečo existujú tieto tri kritériá nepodstatnej chyby v judikatúre súčasne a na aké druhy procesných chýb sa vzťahujú?

51. Odpoveď na tieto otázky si vyžaduje zamerať sa na odôvodnenie kritéria nepodstatnej chyby.

52. K uplatňovaniu tohto kritéria súdmi v Únii dochádza v dôsledku toho, že nie každá procesná nezrovnalosť vedie *ipso facto* k porušeniu práv podniku. Niektoré procesné chyby jednoducho neovplyvňujú (a nemôžu) ovplyvňovať právne záujmy chránené ustanoveniami EÚ, v ktorých sa

²³ Pozri bod 30 vyššie.

²⁴ Pozri okrem iného rozsudok z 26. septembra 2018, Infineon Technologies/Komisia (C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 78 a citovaná judikatúra). V niektorých prípadoch je kritérium (vzhľadom na povahu údajne porušeného práva) formulované inak, jeho podstata je však rovnocenná: pozri rozsudok z 26. januára 2017, Duravit a i./Komisia (C-609/13 P, EU:C:2017:46, bod 100 a citovaná judikatúra).

²⁵ Pozri napríklad rozsudok z 25. októbra 2011, Solvay/Komisia (C-109/10 P, EU:C:2011:686, body 62 až 65).?

poskytujú určité práva účastníkom, ktorý sú predmetom vyšetrovania. Drakonický prístup k procesným nezrovnalostiam by okrem iného viedol aj k formalizmu a byrokrácii v rámci správneho konania,²⁶ a to všetko v neprospech účinného zohľadňovania všeobecného záujmu.

53. V tejto súvislosti je potrebné mať na pamäti, že – ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora – účinné presadzovanie politiky hospodárskej súťaže je cieľom všeobecného záujmu, ktorý uznáva Európska únia. Ustanovenia Zmluvy o práve hospodárskej súťaže však obsahujú základné ustanovenia, ktoré sú neodmysliteľné na účel plnenia úloh Únie a predovšetkým fungovania vnútorného trhu.²⁷ Vymáhanie dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže preto musí rešpektovať základné práva dotknutých podnikov, základné práva však musia byť vykladané a uplatňované tak, aby nebránili *účinnému* presadzovaniu pravidiel hospodárskej súťaže.²⁸

54. Okrem toho, ak aj Komisia v priebehu správneho konania poruší nejaké procesné právo podniku, je zrejmé, že najvhodnejším opravným prostriedkom nie je vždy zrušenie predmetného rozhodnutia. Ak je zrejmé, že napriek porušeniu práv podniku predmetná procesná nezrovnalosť nemohla mať žiadny vplyv na výsledok veci, zrušenie rozhodnutia sa javí nielen nevhodné (keďže sa tým nenapraví porušenie, ku ktorému došlo),²⁹ ale aj neprimerané (keďže sankcia nie je primeraná chybe).³⁰ Predmetné podniky môžu mať k dispozícii aj iné opravné prostriedky, ktoré môžu byť za daných okolností vhodnejšie.³¹

55. Táto logika platí aj v prípade, že porušené práva majú status základných práv. Vzhľadom na široký rozsah mnohých týchto práv, ktorý stanovuje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ako aj súdy v Únii, je očividným tvrdením to, že nie všetky porušenia sú porovnateľné. Niektoré porušenia sú jednoznačne oveľa závažnejšie a majú významnejšie následky.

56. Za týchto podmienok považujem za logické, že by kritérium nepodstatnej chyby malo v jednotlivých prípadoch rôznu formu, v závislosti prevažne od závažnosti porušenia a pravdepodobnosti, že takéto porušenie môže ovplyvniť výsledok konania. Platí najmä, že čím vyššia je miera pravdepodobnosti, tým nižšiu hranicu musí žalobca dosiahnuť, a naopak.³² Okrem toho, pokiaľ ide o mieru dokazovania požadovanú od žalobcu, je potrebné zohľadniť aj schopnosť žalobcu získať a predložiť (nejaké) dôkazy na podporu svojich tvrdení. Preto ak rozdelenie dôkazného bremena (čiastočne alebo úplne) medzi predmetné podniky môže predstavovať žiadanie ich o *probatio diabolica*, dá sa predpokladať škodlivá chyba.³³

²⁶ Pozri k tejto otázke HARTLEY, T. C.: *The Foundations of European Union Law*. 8. vydanie, Oxford University Press: Oxford, 2014, s. 421.

²⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2001, Courage a Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, bod 20 a citovaná judikatúra).

²⁸ Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Geelhoed vo veci Komisia/SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:53, bod 67). V právnej náuke pozri WILS, W.: Fundamental Procedural Rights and Effective Enforcement of Articles 101 and 102 TFEU in the European Competition Network. In: *World Competition*. 2020, s. 15 až 18.

²⁹ Pozri analogicky rozsudok z 26. novembra 2013, Gascogne Sack Deutschland/Komisia (C-40/12 P, EU:C:2013:768, bod 82).

³⁰ Podobne rozsudok z 8. júla 1999, Hercules Chemicals/Komisia (C-51/92 P, EU:C:1999:357, bod 68).

³¹ Ako napríklad žaloba o mimozmluvnú zodpovednosť voči Európskej únii: v tomto zmysle pozri rozsudok z 18. septembra 2003 vo veci Volkswagen/Komisia (C-338/00 P, EU:C:2003:473, bod 165). Podľa článku 340 ZFEÚ „v prípade nezmluvnej zodpovednosti Únia... napraviť akékoľvek škody spôsobené *vlastnými orgánmi alebo pracovníkmi* pri výkone ich funkcií“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že pojem „pracovníci“ sa vzťahuje aj na členov Komisie; v tomto zmysle pozri rozsudok z 15. júla 2021, OH (Imunita voči právomoci súdov) (C-758/19, EU:C:2021:603).

³² Porovnaj napríklad prístup uplatnený v prípade údajných porušení práva na obhajobu [rozsudok z 26. septembra 2018, Infineon Technologies/Komisia (C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 78 a citovaná judikatúra)] s prístupom uplatneným pri údajných porušeníach dôverylosti [rozsudok z 3. decembra 2009, Evropaiki Dynamiki/Komisia (C-476/08 P, nezverejnený, EU:C:2009:752, body 33 až 35)].

³³ Pozri aj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Solvay/Komisia (C-110/10 P, EU:C:2011:257, body 37 a 47).

57. Vzhľadom na najnovšiu judikatúru súdov v Únii sa domnievam, že jemnejšia forma kritéria nepodstatnej chyby sa stala „štandardnou“, aspoň v prípadoch, ak ide skutočne o otázky základných práv. Považujem to za rozumné najmä z dvoch dôvodov. Po prvé je stanovené, že bremeno preukázania porušenia pravidiel hospodárskej súťaže nesie Komisia a akékoľvek odôvodnené pochybnosti by mali byť v prospech vyšetrovaných podnikov.³⁴ Po druhé často môže byť mimoriadne ťažké pre podnik predložiť pozitívny dôkaz o alternatívnom a hypotetickom scenári (výsledku konania bez existencie procesnej nezrovnalosti), najmä vzhľadom na mieru voľnej úvahy, ktorú pravidlá Únie v oblasti hospodárskej súťaže poskytujú Komisii pri monitorovaní dodržiavania a presadzovania týchto pravidiel.

58. Prísnejšia forma tohto kritéria (t. j. formy kritéria podľa rozsudku vo veci Suiker Unie) by preto mala byť vyhradená pre situácie, v ktorých sa príslušné procesné chyby zdanlivo týkajú menej závažných nezrovnalostí.

59. Napokon určite existujú prípady, v ktorých je možné predpokladať dôsledky nezrovnalosti týkajúce sa celkovej správnosti a spravodlivosti konania. Ide o procesné chyby, ktoré nie sú len osobitne závažné, ale sú aj štrukturálnej povahy: chyby ovplyvňujúce rámec, v ktorom dochádza ku konaniu, a nielen jednoducho chyby, ktoré sa vyskytujú v rámci inak riadne prebiehajúceho konania.³⁵

60. Za týchto okolností súhlasím s odvolateľkami, že v napadnutom rozsudku Všeobecný súd pochybil, keď pri ich tvrdeniach týkajúcich sa porušenia povinnosti nestrannosti a zásady prezumpcie nevinu uplatnil *prísne* kritérium nepodstatnej chyby (kritérium Suiker Unie), a tým od nich požadoval konkrétne dôkazy o tom, že obsah sporného rozhodnutia by bol odlišný, ak by sa daná nezrovnalosť nebola vyskytla.

61. Skutočnosť, že Komisia nekonala ako nestranný orgán verejnej správy pri posudzovaní konkrétnej veci – pretože bola zaujatá alebo preto, že mala predsudky o vine vyšetrovaných podnikov –, by predstavovala závažné porušenie jej povinností, ktoré by pravdepodobne malo dôsledky na výsledok konania.

62. Takúto chybu však nemožno porovnávať s formalitami ani podrobnosťami konania, ani považovať za porovnateľnú s takým druhom chýb, ktorých závažnosť pravdepodobne nebude mať vplyv na konečné rozhodnutie. Preto by pri takýchto chybách malo postačovať, aby predmetné podniky predložili prvky preukazujúce, že tieto chyby *mohli* mať vplyv na výsledok konania.

63. Vzhľadom na uvedené sa domnievam, že Všeobecný súd pochybil pri uplatňovaní nesprávneho právneho kritéria pri preskúmaní tvrdení odvolateľiek týkajúcich sa skutočnosti, že Komisia nedodržala svoju povinnosť nestrannosti a zásadu prezumpcie nevinu.

b) Časovo odstupňované hybridné konanie

64. Po druhé odvolateľky tvrdia, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď neskontroloval, či konanie o urovnaní zahŕňalo výslovné alebo implicitné vyjadrenie ich viny.

³⁴ Článok 2 nariadenia č. 1/2003. Pozri tiež okrem iného rozsudok z 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, body 71 a 72).

³⁵ Tu parafrázujem pasáž z rozsudku Najvyššieho súdu USA z 26. marca 1991 vo veci Arizona/Fulminante, 499 U.S. 279 (1991), s. 316.

65. V tomto bode takisto súhlasím s odvolateľkami. Podľa môjho názoru tento záver vyplýva z rozsudku, ktorý nedávno vydal Súdny dvor vo veci Pometon.

66. V rozsudku vo veci Pometon Súdny dvor najskôr pripomína svoju judikatúru (ako aj judikatúru ESĽP) týkajúcu sa prezumpcie nevinoty, podľa ktorej v komplexných trestných konaniach týkajúcich sa viacerých osôb, o ktorých nemožno rozhodnúť spoločne, „sa tak môže stať, že príslušný súd nevyhnutne musí pri posudzovaní viny obvinených uviesť účasť tretích osôb, o ktorých sa možno bude ďalej rozhodovať osobitne. Ak však musia byť predložené skutočnosti týkajúce sa účasti tretích osôb, dotknutý súd by mal zabrániť oznamovaniu väčšieho množstva informácií, než je potrebné, na analýzu právnej zodpovednosti osôb postavených pred tento súd. Okrem toho odôvodnenie súdnych rozhodnutí musí byť formulované tak, aby sa vylúčilo vydanie prípadného predčasného rozhodnutia týkajúceho sa viny dotknutých tretích osôb, ktoré by mohlo ohroziť spravodlivé preskúmanie skutočností, ktoré sú im kladené za vinu, v rámci samostatného konania“³⁶.

67. Súdny dvor ďalej konštatoval, že tieto zásady sú relevantné *mutatis mutandis*, aj keď Komisia uplatní vo vzťahu k jednému a tomu istému kartelu časovo odstupňované hybridné konanie zahŕňajúce dve odlišné rozhodnutia. V takom prípade môže byť totiž objektívne nevyhnutné, aby sa Komisia v rozhodnutí o urovnaní zaoberala určitými skutočnosťami a správaniami týkajúcimi sa účastníkov údajného kartelu, ktoré sú predmetom štandardného konania. V takom prípade však prináleží Komisii, aby v rozhodnutí o urovnaní zabezpečila, aby sa zachovala „prezumpcia nevinoty podnikov, ktoré odmietli urovanie a ktoré sú predmetom štandardného konania“³⁷.

68. Súdny dvor napokon konštatoval, že „na účely preskúmania dodržania prezumpcie nevinoty Komisiou prináleží súdu Únie analyzovať rozhodnutie, ktorým sa ukončuje konanie o urovnaní a jeho odôvodnenie ako celok, a s prihliadnutím na osobitné okolnosti, za ktorých bolo prijaté. Akýkoľvek výslovný odkaz v určitých častiach tohto rozhodnutia na neexistenciu viny ostatných účastníkov údajného kartelu by bol zbavený svojho zmyslu, ak by sa ostatné časti tohto rozhodnutia mohli chápať ako predčasné potvrdenie ich viny“³⁸.

69. Nie sú pochybnosti o tom, že v napadnutom rozsudku nebola vykonaná analýza, ktorú Súdny dvor vyžadoval vo veci Pometon.

70. Komisia však tvrdí, že hoci Všeobecný súd nedodrжал znenie rozsudku vo veci Pometon – keďže tento rozsudok bol vydaný po vyhlásení napadnutého rozsudku –, dodržal však jeho zmysel. Podľa jej názoru Všeobecný súd fakticky overil, že vo vzťahu k odvolateľkám nedošlo k porušeniu zásady prezumpcie nevinoty.

71. Nestotožňujem sa s týmto názorom.

72. Všeobecný súd nevykonával žiadne takéto preskúmanie, a to ani výslovné, ani implicitné. Ako sa uvádza v bode 35 vyššie, uvedený súd v tomto bode nezohľadnil opodstatnenosť námietok odvolateľiek, keďže tieto námietky sa považovali za neúčinné.

³⁶ Tamže, bod 63.

³⁷ Tamže, body 64 a 65.

³⁸ Tamže, bod 66.

73. Ak teda ponecháme bokom otázku týkajúcu sa správnosti právneho kritéria, ktoré Všeobecný súd uplatnil v tomto kontexte, je pomerne zrejmé, že v napadnutom rozsudku Všeobecný súd určite neanalyzoval znenie rozhodnutia o urovnaní s cieľom overiť, či dodržiava zásadu prezumpcie nevinu HSBC.

74. Z tohto dôvodu sa domnievam, že pri preskúmaní sťažností odvolateliek, pokiaľ ide o účinky rozhodnutia o urovnaní na ich postavenie, sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia.

75. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že prvý odvolací dôvod, ktorý predložili odvolateľky, je v zásade dôvodný.

B. O druhom a treťom odvolacom dôvode, ktorý sa týka porušenia „z hľadiska cieľa“

76. Druhý a tretí odvolací dôvod, ktorý predložili odvolateľky, sa týkajú pojmu „porušenie z hľadiska cieľa“ a spôsobu, akým Všeobecný súd dospel k záveru, že ich správanie viedlo k takémuto porušeniu.

1. Argumentácia účastníkov konania

77. V druhom odvolacom dôvode odvolateľky tvrdia, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že nesprávne uplatnil článok 101 ZFEÚ pri kvalifikácii cieľa manipulácie sadzby Euribor z 19. marca 2007 a/alebo skreslením relevantných dôkazov.

78. Odvolateľky, podporené vedľajšími účastníkmi konania, tvrdia predovšetkým, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia pri závere uvedenom v bodoch 101 a 102 napadnutého rozsudku, že samotná *možnosť*, že by účastníci manipulácie ponúkali lepšie podmienky než ich konkurenti (vzhľadom na informačnú asymetriu týkajúcu sa úrovni sadzby Euribor), odhaľuje dostatočný stupeň narušenia hospodárskej súťaže, ktorý vedie k porušeniu z hľadiska cieľa. Všeobecný súd mal sankcionovať Komisiu za to, že nezohľadnila kľúčovú otázku toho, či informovanosť o manipulácii z 19. marca 2007 predstavovala pre obchodníkov *motiváciu* ponúkať konkurencieschopnejšie sadzby než ich konkurenti. V tomto smere HSBC predložila Všeobecnému súdu správu znalca, podľa ktorej zúčastnení obchodníci neboli motivovaní ponúkať konkurencieschopnejšie sadzby, pretože by sa tým znížil ich zisk. Konštatovanie Všeobecného súdu v bode 101 napadnutého rozsudku, že táto správa „obsahovala len všeobecné tvrdenia“ je podľa názoru odvolateliek zjavným skreslením týchto dôkazov.

79. Okrem toho odvolateľky v treťom odvolacom dôvode, opäť s podporu vedľajších účastníkov konania, tvrdia, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď dospel k záveru, že dva rozhovory o stredových cenách³⁹ boli porušením z hľadiska cieľa. Všeobecný súd pochybil najmä v tom, že konštatoval, že prosúťažná povaha týchto rozhovorov mohla byť zohľadnená len v kontexte pridružených obmedzení hlavnej operácie alebo posúdenia podľa článku 101 ods. 3 ZFEÚ. Najmä v bodoch 149 až 160 napadnutého rozsudku Všeobecný súd pri

³⁹ V odôvodnení 34 sporného rozhodnutia (zopakovaného v bode 128 napadnutého rozsudku) sa vysvetľuje, že výraz „*mid*“, odkazuje na stredovú alebo priemernú cenu medzi cenami dopytu a ponuky (napríklad vybranými, modelovanými, kótovanými alebo dojednanými) za konkrétny produkt. *Mid* často slúži ako spoľahlivá približná hodnota ceny, za ktorú by tvorca trhu uzavrel obchod so zákazníkom predovšetkým v prípade, keď je trh likvidný a rozpätie dopyt/ponuka je obmedzené“.

posudzovaní tvrdenia, ktoré predložili odvolateľky, že výmena informácií o stredových cenách nemohla byť na účel riadneho fungovania bežnej hospodárskej súťaže škodlivá už z dôvodu jej samotnej povahy, uplatnil doktrínu „pridružených obmedzení“.

80. Všeobecný súd sa preto podľa názoru odvolateliek nezaoberal skutočným tvrdením, ktoré predložili na prvom stupni. Odvolateľky na uvedenom súde tvrdili, že pri posudzovaní z hľadiska relevantného hospodárskeho a právneho kontextu boli rozhovory o stredových cenách v skutočnosti prosúťažné. Podľa názoru odvolateliek tieto rozhovory znížili mieru neistoty týkajúcu sa úrovne stredových cien na trhu, čo obchodníkom umožnilo stanoviť obmedzenejšie rozpätie dopyt/ponuka v prospech ich zákazníkov. Predmetné správanie preto nemôže byť považované za porušujúce článok 101 ods. 1 ZFEÚ a už vôbec nemôže predstavovať porušenie „z hľadiska cieľa“.

81. Komisia obhajuje odôvodnenie uvedené v napadnutom rozsudku. Podľa jej názoru sa kritika odvolateliek sústreďuje len na jednu časť konštatovaní Všeobecného súdu bez spochybnenia zásadnejších aspektov pozostávajúcich zo skutočnosti, že predmetné správanie zmenilo štruktúru konkurencie na trhu. Komisia okrem toho spochybňuje tvrdenie, že Všeobecný súd skreslil jednoznačný zmysel správy znalca, ktorú odvolateľky predložili na prvom stupni. Podľa jej názoru Všeobecný súd jednoducho považoval danú správu za nepresvedčivú.

2. Analýza

82. Na úvod treba uviesť, že ma nepresvedčili tvrdenia odvolateliek v rámci ich druhého odvolacieho dôvodu.

83. Po prvé obmedzenie hospodárskej súťaže „z hľadiska cieľa“ v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ podľa ustálenej judikatúry odkazuje na druhy zosúladeného správania, ktoré sa *na základe ich povahy* považujú za škodlivé na účel riadneho fungovania bežnej hospodárskej súťaže, takže by bolo zbytočné preukazovať, že majú skutočné účinky na trh.⁴⁰ Preto ak orgán na ochranu hospodárskej súťaže po preskúmaní ustanovení a cieľov dohody, ako aj právnych a hospodárskych okolností, za ktorých bola daná dohoda schválená a zrealizovaná, dospeje k záveru, že takáto dohoda patrí do kategórie dohôd, ktorých škodlivá povaha je vzhľadom na skúsenosti bežne akceptovaná a jednoducho identifikovateľná, daný orgán nepotrebuje overovať, či táto dohoda skutočne narušovala hospodársku súťaž.

84. Orgán jednoducho musí vylúčiť možnosť, že predmetná dohoda, „ktorá síce zodpovedá kategórii dohôd, ktoré sa zvyčajne považujú za protisúťažné, no vzhľadom na určité špecifické okolnosti *absolútne nie je spôsobilá* vyvolávať na trhu škodlivé účinky alebo dokonca podporuje hospodársku súťaž“⁴¹. Inými slovami, v prípade správania, ktoré je vo svojej podstate protisúťažné, orgán musí jednoducho v konkrétnom prípade „overiť existenciu právnych alebo skutkových okolností, ktoré *bránia* tomu, aby mohla dotknutá dohoda alebo prax obmedzovať hospodársku súťaž“⁴².

85. Preto prvky týkajúce sa informovanosti dotknutých podnikov a ich ochoty obmedziť hospodársku súťaž alebo ich hospodárskeho záujmu na takomto obmedzení, majú bežne len obmedzený význam pre posúdenie orgánu na ochranu hospodárskej súťaže, či ich správanie

⁴⁰ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 2. apríla 2020, Budapest Bank a i. (C-228/18, EU:C:2020:265, bod 36).

⁴¹ Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek vo veci Budapest Bank a i. (C-228/18, EU:C:2019:678, bod 45).

⁴² Tamže, bod 49.

môže byť klasifikované ako obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa.⁴³ Overenie *spôsobilosti* správania obmedziť hospodársku súťaž sa vo všeobecnosti samo osebe považuje za dostatočné na tento účel.

86. V tomto kontexte by som chcel pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry je potrebné predpokladať, že podniky zúčastňujúce sa na zosúladovaní postupu a naďalej pôsobiace na trhu pri určovaní svojho správania na tomto trhu zohľadňujú informácie, ktoré si vymenili so svojimi konkurentmi. Pri stanovovaní porušenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ nie je preto potrebné preukázať, že takáto výmena dôverných informácií skutočne ovplyvnila hospodársku súťaž na trhu.⁴⁴

87. Z týchto dôvodov nenachádzam v bodoch 101 a 102 napadnutého rozsudku žiadne nesprávne právne posúdenie. Všeobecný súd sa podľa môjho názoru správne domnieval, že na účely kvalifikácie predmetného správania ako obmedzenia z hľadiska cieľa nebol údajný nedostatok ochoty a/alebo motivácie zúčastnených obchodníkov ponúkať lepšie sadzby rozhodujúci.

88. Po druhé vzhľadom na už vyššie uvedené úvahy tvrdenia odvolateľiek týkajúce sa údajného skreslenia dôkazov zo strany Všeobecného súdu, pokiaľ ide o hospodársku správu znalca predloženú na prvom stupni, môžu byť zamietnuté ako neúčinné. Ak by táto správa aj obsahovala, ako tvrdia odvolateľky, „konkrétne hospodárske dôkazy o podrobnostiach motivácie obchodníkov, ktorí sa zúčastnili na manipulácii“, nemalo by to žiadny vplyv na kvalifikáciu predmetného správania ako obmedzenia z hľadiska cieľa.

89. Pre úplnosť dodávam, že v každom prípade súhlasím s Komisiou, že Všeobecný súd podľa všetkého danú správu jednoducho považoval za nepresvedčivú. Takéto rozhodnutie nemôže byť predmetom odvolania. V (poľutovaniahodne krátkom) vyhlásení Všeobecného súdu nenachádzam žiadne nesprávne právne posúdenie, voči ktorému odvolateľky namietajú.

90. Súhlasím naopak s tvrdeniami, ktoré odvolateľky predložili v rámci tretieho odvolacieho dôvodu. Domnievam sa totiž, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia pri vyhodnocovaní tvrdení odvolateľiek týkajúcich sa prosúťažnej povahy predmetného správania.

91. V bode 154 napadnutého rozsudku Všeobecný súd najskôr uviedol, že „s výnimkou pridružených obmedzení hlavnej operácie... možno prípadné prosúťažné účinky zohľadniť iba v rámci posúdenia podľa článku 101 ods. 3 ZFEÚ“. Všeobecný súd ďalej vysvetlil, že článok 101 ods. 1 ZFEÚ neobsahuje žiadnu „zásadu logického uvažovania“, čo umožňuje zváženie prosúťažných a protisúťažných vplyvov dohody, s cieľom určiť, či túto dohodu možno označiť za „obmedzenie hospodárskej súťaže“.

92. Toto stanovisko však spochybňuje najnovšia judikatúra. Konkrétne, ako Súdny dvor objasnil v rozsudku vo veci UK Generics, že ak sa účastníci tejto dohody dovolávajú pozitívnych účinkov na hospodársku súťaž spojených s touto dohodou, tieto účinky *musia* byť ako prvky kontextu tejto dohody riadne zohľadnené na účely jej kvalifikácie ako „obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ podľa článku 101 ods. 1 ZFEÚ, keďže môžu spochybniť celkové posúdenie stupňa dostatočnej škodlivosti predmetného zosúladeného postupu pre hospodársku súťaž.⁴⁵

⁴³ Pozri napríklad rozsudok zo 7. januára 2004 vo veci Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 335).

⁴⁴ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 127 a citovaná judikatúra).

⁴⁵ Rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i. (C-307/18, EU:C:2020:52, bod 103).

93. Ako Súdny dvor vysvetlil, zváženie údajných prosúťažných účinkov dohody nepredstavuje zásadu logického uvažovania, ale má za cieľ len posúdiť objektívnu závažnosť dotknutého postupu. Ak predmetné podniky preukážu, že tieto účinky sú relevantné, vlastné dotknutej dohode a dostatočne významné, vyplýva z toho „dôvodná pochybnosť o dostatočne škodlivej povahe dotknutej dohody pre hospodársku súťaž, a teda o jej protisúťažnom celi“⁴⁶.

94. Všeobecný súd jednoznačne nevykonal žiadne takéto posúdenie, keďže preskúmal len to, či by výmeny informácií o stredových cenách mohli byť oprávnené podľa doktríny „pridruženého obmedzenia“. Táto doktrína sa však vzťahuje na iný druh analýzy, zameraný na kontrolu toho, či niektoré obmedzenia správania strán dohody, ktoré nepredstavujú predmet danej dohody, môžu byť oprávnené, aj ak obmedzujú hospodársku súťaž, pretože priamo súvisia s vykonávaním dohody, ktorá nemá protisúťažný charakter, a sú nevyhnutné na jej vykonávanie.⁴⁷

95. Z toho vyplýva, že napadnutý rozsudok je poznačený nesprávnym právnym posúdením, pokiaľ ide o to, že Všeobecný súd uplatnil nesprávny právny rámec pri posudzovaní a následnom zamietnutí tvrdení odvolateľiek.

96. Domnievam sa preto, že druhý odvolací dôvod by sa mal zamietnuť, a tretí odvolací dôvod by mal byť potvrdený.

C. O štvrtom, piatom a šiestom odvolacom dôvode, ktorý sa týka jediného a pokračujúceho porušenia

97. Štvrtý, piaty a šiesty odvolací dôvod sa týkajú konštatovania Všeobecného súdu, že odvolateľky sa zúčastnili na „jedinom a pokračujúcom porušovaní“.

1. Argumentácia účastníkov konania

98. Odvolateľky, podporení vedľajšími účastníkmi konania, tvrdia, že rozhodnutie týkajúce sa ich účasti na jedinom a pokračujúcom porušení sa zakladá na viacerých chybách.

99. Na úvod treba pripomenúť, že odvolateľky vo svojom štvrtom odvolacom dôvode tvrdia, že Všeobecný súd preukázateľne skreslil skutočnosti a dôkazy, pokiaľ ide o rozhovory z 12. februára 2007. Odvolateľky tvrdia, že v daný deň došlo k dvom samostatným a nesúvisiacim rozhovorom medzi tými istými obchodníkmi. V rozpore s tým, čo je však uvedené v napadnutom rozsudku, sa prvý z týchto rozhovorov netýkal žiadnej manipulácie so sadzbou Euribor. Podľa tvrdení odvolateľiek sa len druhý rozhovor týkal plánovanej manipulácie so sadzbou Euribor z 19. marca 2007.

100. Odvolateľky dodávajú, že Všeobecný súd sa dopustil podobnej chyby, pokiaľ ide o rozhovory, ku ktorým došlo 16. februára 2007. Aj v ten deň došlo k dvom odlišným rozhovorom medzi obchodníkmi. Len prvý rozhovor sa týkal stredových hodnôt, pričom druhý sa týkal jednej historickej transakcie. Odvolateľky tvrdia, že Všeobecný súd teda skreslil dôkazy, keď opísal druhý rozhovor ako „to isté správanie“ ako v predchádzajúcom rozhovore. Podľa ich názoru prvý rozhovor nevedol k žiadnemu porušeniu článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

⁴⁶ Tamtiež, body 104 až 107.

⁴⁷ Pozri okrem iného rozsudok z 11. septembra 2014, MasterCard a i./Komisia (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, body 89 až 91 a citovaná judikatúra).

101. Navyše v piatom odvolacom dôvode odvolateľky kritizujú Všeobecný súd za to, že v bodoch 214 až 229 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že rôznymi formami správania identifikovanými v spornom rozhodnutí sa dosahoval jediný cieľ. Podľa ich názoru dospel Všeobecný súd k tomuto záveru na základe viacerých nesprávnych posúdení.

102. Napokon v šiestom odvolacom dôvode odvolateľky kritizujú záver Všeobecného súdu v bodoch 255 až 262 napadnutého rozsudku, že HSBC si bola vedomá toho, že sa zúčastňuje na jedinom a pokračujúcom porušení, ktoré zahŕňalo nielen manipuláciu z 19. marca 2007, ale aj rozhovory o možnostiach zopakovania tejto manipulácie, ku ktorým došlo 19. a 27. marca 2007. Odvolateľky sa domnievajú, že v tomto smere napadnutý rozsudok prekračuje miery konštatovaní zahrnutých v spornom rozhodnutí.

103. Komisia považuje štvrtý, piaty a šiesty odvolací dôvod za neprípustný alebo neúčinný, v každom prípade však za nedôvodný.

104. Pokiaľ ide o štvrtý odvolací dôvod, Komisia sa domnieva, že Všeobecný súd správne posúdil cieľ rozhovorov z 12. a 16. februára 2007. Podľa jej názoru je snaha HSBC o rozdelenie týchto konverzácií na samostatné rozhovory, každý s iným cieľom, umelá. Komisia dodáva, že tento odvolací dôvod je v každom prípade neúčinný, keďže aj v prípade, že by tvrdenia odvolateľiek boli potvrdené, konštatovania Všeobecného súdu týkajúce sa protisúťažných výmen informácií v období medzi 12. februárom a 27. marcom 2007 by zostali správne.

105. Komisia takisto tvrdí, že Všeobecný súd nepochybil pri potvrdení jej analýzy toho, že rôzne formy správania identifikované v spornom rozhodnutí mali jediný cieľ. Tento cieľ bol vysvetlený v odôvodnení 445 sporného rozhodnutia, ktoré sa v napadnutom rozsudku nespochybňuje: „Zníženie hotovostných tokov [, ktoré účastníci kartelu] majú platiť (alebo zvýšenie tých, ktoré majú prijať) a v dôsledku toho [zvýšenie] hodnoty EIRD, ktoré majú vo svojom portfóliu na úkor protistrán týchto EIRD“. Komisia dodáva, že v každom prípade sú tvrdenia odvolateľiek v tejto záležitosti neprípustné, keďže jednoducho spochybňujú niektoré posúdenia skutkových okolností zo strany Všeobecného súdu.

106. Okrem toho je podľa názoru Komisie šiesty odvolací dôvod neprípustný a nedôvodný. Tvrdí, že aj v tejto záležitosti odvolateľky spochybňujú posúdenie Všeobecného súdu, pokiaľ ide o skutočnosti a dôkazy týkajúce sa informovanosti HSBC o účasti iných bánk na predmetnom správaní. Komisia v každom prípade tvrdí, že posúdenie Všeobecného súdu bolo správne a v plnom súlade s konštatovaniami uvedenými v spornom rozhodnutí.

2. Analýza

107. Nepresvedčili ma tvrdenia, ktoré predložili odvolateľky a vedľajší účastníci konania pri napadnutí správnosti posúdenia Všeobecného súdu, pokiaľ ide o účasť HSBC na jedinom a pokračujúcom porušovaní právnych predpisov.

108. V tejto súvislosti by som chcel pripomenúť, že z článku 256 ods. 1 druhého pododseku ZFEÚ a z článku 58 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie vyplýva, že Všeobecný súd má v zásade výlučnú právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav. Len skreslenie dôkazov Všeobecným súdom predstavuje právnu otázku, ktorá ako taká podlieha preskúmaniu Súdnyim dvorom.⁴⁸

⁴⁸ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. januára 2021, Qualcomm a Qualcomm Europe/Komisia (C-466/19 P, EU:C:2021:76, bod 42 a citovaná judikatúra).

109. Odvolateľky sa odvolávajú na skreslenie dôkazov výlučne v kontexte ich štvrtého odvolacieho dôvodu. Žiadne takéto tvrdenie sa neuvádza k piatemu a šiestemu odvolaciemu dôvodu, hoci pri týchto dôvodoch nevznikajú žiadne skutočné právne otázky.

110. Odvolateľky a vedľajší účastníci konania nekritizujú výklad Všeobecného súdu, pokiaľ ide o pojem „jediného a pokračujúceho“ porušenia (alebo jeho základných prvkov, napr. „jediný cieľ“), ani všeobecnejšie nemajú výhrady voči právnemu rámcu, ktorý bol v napadnutom rozsudku uplatnený. V zásade spochybňujú konkrétne konštatovania Všeobecného súdu, pokiaľ ide o cieľ, povahu a kontext viacerých rozhovorov medzi obchodníkmi.

111. Preto, ako správne tvrdí Komisia, odvolateľky a vedľajší účastníci konania v skutočnosti žiadajú Súdny dvor, aby vykonal nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov s prihliadnutím na účasť odvolateľiek na jedinom a pokračujúcom porušovaní právnych predpisov. V odvolacom konaní je to však neprípustné.

112. Piaty a šiesty odvolací dôvod by sa preto mali vyhlásiť za neprípustné. Okrem toho, pokiaľ ide o štvrtý odvolací dôvod, domnievam sa, že by mal byť zamietnutý ako nedôvodný.

113. V tejto súvislosti pripomínam, že podľa ustálenej judikatúry musí skreslenie zjavne vyplývať z listín založených v spise bez potreby vykonať nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov.⁴⁹ S cieľom preukázať takéto skreslenie nestačí navrhnúť iný výklad uvedených dôkazov, ako je ten, ktorý zvolil Všeobecný súd.⁵⁰

114. V prejednávanej veci nie je stanovenie „skutočného“ obsahu a zmyslu konverzácií z 12. a zo 16. februára 2007 jednoduchou úlohou. Vyžaduje si to rozšifrovanie písomných správ vymieňaných medzi obchodníkmi a zohľadnenie skutočnosti, že výmena týchto správ bola prerušovaná obdobami, počas ktorých obchodníci komunikovali telefonicky.

115. Odvolateľky ponúkajú vysvetlenie týchto konverzácií, ktoré sa líši od vysvetlenia uvádzaného Všeobecným súdom. Nezdá sa mi však vôbec zrejmé, že by objasnenie odvolateľiek bolo hodnovernejšie alebo pravdepodobnejšie než objasnenie Všeobecného súdu, nehovoriac už o jeho schopnosti identifikovať vecnú chybu v posúdení Všeobecného súdu týkajúcom sa skutkového stavu a dôkazov, čo by bolo potrebné na preukázanie skreslenia.

116. Na základe uvedeného treba podľa môjho názoru zamietnuť štvrtý, piaty a šiesty odvolací dôvod.

VI. Dôsledky posúdenia

117. V týchto návrhoch som dospel k záveru, že prvý a tretí odvolací dôvod sú dôvodné.

⁴⁹ Pozri rozsudok zo 4. apríla 2017, Ombudsman/Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, bod 83 a citovaná judikatúra).

⁵⁰ Pozri rozsudok z 25. júla 2018, QuaMa Quality Management/EUIPO (C-139/17 P, neuvverejnený, EU:C:2018:608, bod 35 a citovaná judikatúra).

118. Napriek tomu z ustálenej judikatúry vyplýva, že ak odôvodnenie rozsudku Všeobecného súdu vykazuje porušenie práva Únie, ale jeho výroková časť sa napriek tomu zdá byť dôvodná z iných právnych dôvodov, takéto porušenie nemôže viesť k zrušeniu uvedeného rozsudku a je potrebné nahradiť odôvodnenie.⁵¹ V takých prípadoch treba odvolanie zamietnuť.⁵²

119. Z dôvodov, ktoré vysvetlím nižšie, je to tak aj v prejednávanej veci.

A. Právo na riadnu správu vecí verejných, prezumpcia nevinny a právo na obhajobu

120. Najskôr je potrebné pripomenúť, že článok 41 Charty ukotvuje právo na dobrú správu vecí verejných, podľa ktorého sa stanovuje, že každý má právo, aby inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie vybavovali jeho záležitosti *nestranne*, spravodlivo a v primeranej lehote.⁵³ Ako Všeobecný súd uviedol v napadnutom rozsudku, táto požiadavka nestrannosti zahŕňa jednak *subjektívnu* nestrannosť v tom zmysle, že nijaký z členov dotknutej inštitúcie, ktorá rozhoduje o veci, nesmie prejavovať osobnú zaujatosť, a jednak *objektívnu* nestrannosť v tom zmysle, že dotknutá inštitúcia musí poskytnúť dostatočné záruky na vylúčenie akýchkoľvek oprávnených pochybností v tomto ohľade.⁵⁴

121. Zásada prezumpcie nevinny je naopak stanovená v článku 48 Charty, v ktorom sa odráža článok 6 ods. 2 ESLP, a stanovuje, že „každý, kto je obvinený, sa považuje za nevinného, kým jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom“. Podľa ustálenej judikatúry sa však vzhľadom na povahu predmetných porušení, ako aj na povahu a stupeň prísnosti sankcií, ktoré sú s tým spojené, táto zásada vzťahuje aj na konania týkajúce sa porušení pravidiel hospodárskej súťaže uplatňujúce sa na podniky, ktorých výsledkom môže byť uloženie pokút alebo penále.⁵⁵

122. Napokon z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že zásada dodržania práv na obhajobu predstavuje základnú zásadu práva Únie. Išlo by o porušenie tejto zásady, keby súdne rozhodnutie vychádzalo zo skutočností a z dokumentov, s ktorými sa účastníci konania alebo ktorýkoľvek z nich nemohli oboznámiť, a teda ku ktorým sa nemohli vyjadriť.⁵⁶

123. Odvolateľky, podporené vedľajšími účastníkmi konania, tvrdia, že Komisia porušila tieto práva v zásade dvoma spôsobmi. Po prvé odvolateľky tvrdia, že Komisia sa dopustila porušenia tým, že využila časovo odstupňované hybridné konanie a prijala rozhodnutie o urovnaní, v ktorom fakticky rozhodla o zodpovednosti HSBC za porušenie článku 101 ZFEÚ. Po druhé sa odvolateľky sťažujú na určité vyhlásenia člena Komisie zodpovedného za politiku hospodárskej súťaže pred prijatím sporného rozhodnutia.

124. Ani jedna argumentácia nie je podľa môjho názoru presvedčivá. Ako vysvetlím nižšie, nedošlo k žiadnemu porušeniu týchto zásad a práv. V každom prípade odvolateľky nepredložili žiadny prvok, z ktorého by mohlo vyplývať, že ak by k údajným nezrovnalostiam nedošlo, sporné rozhodnutie mohlo byť odlišné.

⁵¹ Pozri nedávny rozsudok z 11. novembra 2021, Autostrada Wielkopolska/Komisia a Poľsko (C-933/19 P, EU:C:2021:905, bod 58 a citovaná judikatúra).

⁵² Pozri rozsudok z 22. septembra 2020, Rakúsko/Komisia (C-594/18 P, EU:C:2020:742, bod 47 a citovaná judikatúra).

⁵³ Pozri bod 1 už citovaného rozsudku (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

⁵⁴ Pozri bod 286 už citovaného rozsudku, s odkazmi na judikatúru Súdneho dvora.

⁵⁵ Pozri okrem iného rozsudok z 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 73 a citovaná judikatúra).

⁵⁶ Pozri napríklad rozsudok z 12. novembra 2014, Guardian Industries a Guardian Europe/Komisia (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 30 a citovaná judikatúra).

1. Hybridné konanie

125. Odvolateľky v zásade tvrdia, že uplatnením časovo odstupňovaného hybridného konania Komisia nenapraviteľne poškodila ich postavenie pred samotným prijatím sporného rozhodnutia. Rozhodnutie o urovnaní, hoci im nebolo adresované, obsahovalo viaceré a zbytočné odkazy na HSBC, takže zodpovednosť HSBC bola fakticky už stanovená.

126. Tvrdenia odvolateľiek ma nepresvedčili.

127. Na úvod je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor už predtým konštatoval, že Komisii nič nebráni v tom, aby využila *časovo odstupňované* hybridné konanie pri jednotlivých účastníkoch kartelu.⁵⁷ Bolo by v rozpore s cieľom konania o urovnaní, ktorým je zjednodušenie a zrýchlenie správnych konaní a zníženie počtu vecí predkladaných súdom v Únii, čím sa Komisii umožní vybaviť pri využívaní rovnakého množstva zdrojov viac vecí,⁵⁸ ak by sa od Komisie vyžadovalo prijatie tak rozhodnutia o urovnaní, ako aj súvisiacich riadnych rozhodnutí zároveň.

128. Crédit Agricole však tvrdí, že Komisia by tak mala urobiť, ak neexistujú dostatočné záruky, že prezumpcia neviný strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní, bude dodržaná v kontexte časovo odstupňovaného hybridného konania.

129. Hoci sa teoreticky môžeme prikláňať k takejto hypotéze, v praxi si len ťažko dokážem predstaviť okolnosti, za ktorých by prijatie rozhodnutia o urovnaní zo strany Komisie – aj ak by boli prijaté všetky možné záruky a preventívne opatrenia – nevyhnutne viedlo ku vzniku zodpovednosti strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní.

130. Ako Všeobecný súd správne konštatoval v nedávnom rozhodnutí, v kontexte konania, ktoré sa riadi ustanoveniami nariadenia č. 1/2003, tak dotknuté podniky, ako aj Komisia sú vo vzťahu k predošlému konaniu o urovnaní v situácii „tabula rasa“, v ktorej zodpovednosť ešte nebola preukázaná. V takomto konaní je Komisia viazaná výlučne odôvodnením adresovaným predmetným podnikom a – sotva je potrebné na to poukazovať – musí týmto podnikom poskytnúť všetky možné príležitosti na vypočutie, pri náležitom zohľadnení právnych a skutkových okolností, ktoré uvedú.⁵⁹

131. Aj napriek tomu, že Komisia dospela v rozhodnutí o urovnaní k iným skutkovým a právnym zisteniam, nič jej nebráni v tom, aby v následnom riadnom rozhodnutí dospela k inému záveru, ak jej budú predložené nové tvrdenia alebo nové dôkazy. Inak povedané, v následnom rozhodnutí sa Komisia nemôže jednoducho spoliehať na konštatovanie uvedené v rozhodnutí o urovnaní. Každé rozhodnutie prijaté Komisiou na základe ustanovení nariadenia č. 1/2003 musí byť v zásade samostatným rozhodnutím, v ktorom sú závery orgánov primerane a nezávisle odôvodnené a podložené.⁶⁰

132. Ďalej sa budem venovať hlavnému tvrdeniu odvolateľiek, pričom na začiatok musím uviesť, že nechápem, ako by odkazy na HSCB zahrnuté v rozhodnutí o urovnaní mohli byť považované za nenapraviteľne poškodzujúce postavenie odvolateľiek v súbežnom konaní.

⁵⁷ Pozri najmä vec Pometon (bod 63).

⁵⁸ Pozri rozsudok z 20. mája 2015, Timab Industries a CFPR/Komisia (T-456/10, EU:T:2015:296, bod 60).

⁵⁹ Rozsudok z 2. februára 2022, Scania a i./Komisia (T-799/17, EU:T:2022:48, bod 129).

⁶⁰ Pozri analogicky návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek vo veci Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:462, body 42 a 48).

133. Na *formálnej úrovni* účastníci konania považujú za nesporné, že rozhodnutie o urovnaní nemá a ani nemôže mať žiadny právny účinok, aspoň nie priamo, voči odvolateľkám, keďže nie sú adresátmi daného rozhodnutia⁶¹ a nespomínajú sa v jeho výrokovej časti.

134. Okrem toho sa v odôvodnení 3 rozhodnutia o urovnaní jednoznačne uvádza, že toto rozhodnutie vychádza len zo skutočností, ktoré akceptovali strany, ktoré sa dohodli na urovnaní, a že sa ním „nezakladá žiadna zodpovednosť strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní, za žiadnu účasť na porušovaní práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže v tejto veci“. Toto odôvodnenie obsahuje aj poznámku pod čiarou (poznámka pod čiarou 4), v ktorej sa uvádza, že správanie, na ktoré sa odkazuje v danom rozhodnutí, „zahŕňajúce strany, ktoré sa nedohodli na urovnaní, sa používa výlučne na určenie zodpovednosti strán, ktoré sa dohodli na urovnaní...“.

135. Je fakt, že existencia týchto „vylúčení zodpovednosti“ nestačí na vylúčenie porušenia, ktoré uplatňujú odvolateľky, keďže, ako vyplýva z rozsudku vo veci Pometon, v rozhodnutí o urovnaní by Komisia nemala poskytnúť viac informácií, než je potrebné na posúdenie právnej zodpovednosti podnikov, ktoré sa nezúčastňujú na uvedenom konaní. Okrem toho odôvodnenie rozhodnutí o urovnaní by malo byť formulované tak, aby sa vylúčilo prípadné predčasné rozhodnutie týkajúce sa viny strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní, ktoré by malo byť predmetom samostatných konaní.

136. Preto sa rozhodnutie o urovnaní v prejednávanej veci musí celé preskúmať s cieľom overiť, či – napriek prvkom uvedeným v bodoch 133 a 134 – v ňom zahrnuté odkazy na HSBC mohli fakticky byť pochopené ako predčasné potvrdenie ich viny. Inými slovami, použitím výrazov, ktoré odvolateľky uviedli vo svojom návrhu, „vyhraňuje“ sa postavenie HSBC v rozhodnutí o urovnaní až natoľko, že tieto aspekty nemohli byť „napravené“ v následnom konaní?

137. V tomto smere odvolateľky spochybňujú skutočnosť, že v poznámke pod čiarou 4 rozhodnutia o urovnaní Komisia vymedzila pojem „strany“ ako „všetky podniky, ktorých sa konanie týka“, čo teda zahŕňa aj strany, ktoré sa nedohodli na urovnaní. Následne Komisia opísala predmetné postupy (v časti 4 rozhodnutia o urovnaní) a pripísala ich „stranám“⁶². V tomto kontexte Komisia odkazuje aj na dvojstranné kontakty medzi Barclays a okrem iného HSBC.⁶³ Okrem toho pri posudzovaní obmedzujúcej povahy predmetných postupov rozhodnutie o urovnaní odkazuje na tie, ktoré sú opísané v časti 4.

138. Žiadny z týchto odkazov, či už samostatne, alebo v kombinácii, sa mi však nejaví ako problematický.

139. Po prvé v rozhodnutí o urovnaní je len málo odkazov na strany, ktoré sa nedohodli na urovnaní, a v jeho časti s „právnym posúdením“ sa neuvádzajú žiadne.⁶⁴ Po druhé, a čo je dôležitejšie, všetky tieto odkazy sú opisnej povahy a neobsahujú – výslovné ani implicitné – posúdenie právneho postavenia HSBC.

140. V časti rozhodnutia o urovnaní týkajúcej sa právneho posúdenia Komisia však naozaj odkazuje na jeho opisnú časť, v ktorej sa HSBC spomína či už priamo, alebo nepriamo.

⁶¹ Pozri najmä odôvodnenia 1 a 2 rozhodnutia o urovnaní.

⁶² Odôvodnenie 32.

⁶³ Odôvodnenie 36.

⁶⁴ Odôvodnenia 42 až 109.

141. Vzhľadom na to, že správanie strán, ktoré sa dohodli na urovnaní, ktoré je predmetom rozhodnutia o urovnaní, zahŕňalo kontakty so stranami, ktoré sa nedohodli na urovnaní, a na to, že tieto kontakty majú určitý význam v rámci rozhodnutia, nemohlo sa očakávať, že Komisia tieto informácie vynechá. Záujem HSBC musí byť v tomto smere vyvážený povinnosťou Komisie prijať rozhodnutie, ktoré je čo možno najúplnejšie a najtransparentnejšie, čo zahŕňa aj primerané odôvodnenie, a to skutkové aj právne. Tieto odkazy sú preto „objektívne nevyhnutné“ na vznik zodpovednosti strán, ktoré sa dohodli na urovnaní, v zmysle rozsudku vo veci Pometon.

142. Preto sa mi zdá, že v *rozhodnutí o urovnaní* nedošlo k žiadnemu skrytému ani náhodnému posúdeniu zodpovednosti HSBC. Takisto v danom rozhodnutí nie sú žiadne odkazy na HSBC, ktoré by sa zdali zbytočné či nepotrebné.

143. Preskúmanie *sporného rozhodnutia* potvrdzuje môj záver. Odkazy na rozhodnutie o urovnaní sa totižto opäť obmedzujú na opisné časti sporného rozhodnutia. Právne posúdenie predmetného správania a príslušná zodpovednosť strán, ktoré sa nedohodli na urovnaní, vychádzajú z nezávislej analýzy, ktorá sa v žiadnom bode neopiera o zistenia z rozhodnutia o urovnaní. Vzhľadom na tvrdenia a dôkazy, ktoré poskytol adresát sporného rozhodnutia, sa celé posúdenie vykonáva *ex novo*. V dôsledku toho sú konštatovania Komisie nezávisle odôvodnené a podložené.

144. Vzhľadom na už uvedené nevidím žiadne presvedčivé tvrdenie, ktoré by ma viedlo k záveru, že zodpovednosť odvolateľiek bola *de iure* alebo *de facto* stanovená v rozhodnutí o urovnaní tak, že Komisia už z praktického hľadiska nebola schopná zmeniť svoje konštatovania v následnom rozhodnutí. Tvrdenia týkajúce sa údajného porušenia zásady prezumpcie nevinu uplatnením časovo odstupňovaného hybridného konania preto musia byť zamietnuté.

2. Tvrdenia člena Komisie

145. Podľa ustálenej judikatúry si zásada prezumpcie nevinu predovšetkým vyžaduje, aby členovia súdu pri výkone svojich povinností nezačínali s predsudkom o tom, že obžalovaný spáchal trestný čin, z ktorého je obžalovaný, a že dôkazné bremeno nesie orgán trestného stíhania, pričom každá pochybnosť v tomto smere je v prospech obžalovaného.⁶⁵

146. Navyše podľa ustálenej línie judikatúry ESLP zásada prezumpcie nevinu takisto bráni verejným orgánom v predčasnom vyjadrení názoru, že osoba obvinená z trestného činu je vinná, a to predtým, než sa táto skutočnosť preukáže zákonným spôsobom. Tieto vyjadrenia môžu naopak viesť verejnosť k tomu, aby uverila vine dotknutej osoby, a tým ovplyvniť jeho dobrú povesť a dôstojnosť, a ovplyvniť jasné a nestranné posúdenie záležitosti zo strany príslušných orgánov.⁶⁶

147. Predmetné verejné orgány nezahŕňajú len sudcov, ale aj iných verejných činiteľov (ako napríklad vyšetrovacie orgány a iných zástupcov štátu).⁶⁷ Vyhlásenia iných verejných činiteľov však podliehajú menej prísnemu preskúmaniu než vyhlásenia súdnych orgánov.⁶⁸

⁶⁵ Pozri okrem iného rozsudok ESLP, 6. decembra 1988, Barberà, Messegué a Jabardo v. Španielsko (CE:ECHR:1988:1206JUD001059083, § 77).

⁶⁶ Pozri rozsudok ESLP, 24. apríla 2008, Ismoilov a i. v. Rusko (CE:ECHR:2008:0424JUD000294706, § 161 a citovaná judikatúra.)

⁶⁷ Pozri napríklad rozsudok ESLP, 10. februára 1995, Allenet de Ribemont v. Francúzsko (CE:ECHR:1995:0210JUD001517589, § 35).

⁶⁸ Pozri okrem iného rozsudok ESLP, 21. septembra 2006, Pandy v. Belgicko (CE:ECHR:2006:0921JUD001358302, § 43).

148. Okrem toho ESLP konštatoval, že vzhľadom na slobodu prejavu – a doplnil by som, že vzhľadom na požiadavky otvorenosti a transparentnosti verejnej správy⁶⁹ – zásada prezumpcie neviny nemôže byť chápaná ako zásada, ktorá bráni verejným orgánom v tom, aby informovali verejnosť o prebiehajúcich vyšetrovaniach. Platí to pod podmienkou, že to orgány urobia s potrebnou diskretnosťou a obozretnosťou.⁷⁰

149. V judikatúre sa sústavne zásadne odlišuje medzi vyhláseniami o tom, že niekto je len podozrivý zo *spáchania* trestného činu, a jednoznačnými vyhláseniami – bez definitívneho odsúdenia – že niekto skutočne spáchal predmetný trestný čin. Prvé vyhlásenia sa vo všeobecnosti považovali za oprávnené, pričom tie druhé porušujú zásadu prezumpcie neviny.⁷¹

150. Výber formulácií vo vyhláseniach orgánov je samozrejme v tomto smere nesmierne dôležitý.⁷² Čo je však najdôležitejšie, najmä v „hraničných“ situáciách, je *skutočný význam* vyhlásení orgánov, a nie ich doslovné znenie.⁷³

151. Za určitých okolností ESLP skonštatoval, že použitie určitých nešťastne zvolených formulácií, ktoré by mohli byť predmetom kritiky, nie je rozhodujúce, pokiaľ ide o údajné porušovanie prezumpcie neviny.⁷⁴ Podľa ustálenej judikatúry naozaj platí, že to, či vyhlásenie verejného orgánu predstavuje porušenie zásady prezumpcie neviny, musí byť vyriešené v kontexte *konkrétnych okolností*, za ktorých dané vyhlásenie bolo vydané.⁷⁵

152. Došlo teda za týchto okolností k porušeniu zásady prezumpcie neviny vo veci odvolateliek v dôsledku vyhlásení, ktoré vydal bývalý člen Komisie v rokoch 2012 a 2014?

153. Hoci mám pochopenie pre tvrdenia odvolateliek, domnievam sa, že k žiadnemu takémuto porušeniu nedošlo.

154. Na úvod je potrebné uviesť, že bývalý člen Komisie bol členom správnej inštitúcie (Komisie), ktorá v prejednávanej veci konala ako vyšetrovací orgán. Preto štandard, ktorý sa má uplatňovať na jeho vyhlásenia, nie je až taký vysoký, ako by to bolo v prípade, že by člen Komisie bol súčasťou súdneho orgánu.

155. Je však potrebné uznať aj skutočnosť, že tieto vyhlásenia vzhľadom na použité slová a spôsob, akým boli vydané, balansujú na hranici medzi vyhláseniami o podozrení a predčasným vyhlásením o vine. Vzhľadom na viaceré prvky sa napriek tomu prikláňam k domnienke, že tieto vyhlásenia sú nešťastné, ale relatívne „neškodné“.

156. Po prvé, pokiaľ ide o *obsah* predmetných vyhlásení, je pravda, že viaceré poznámky boli nejednoznačné a že niektoré z nich mohla časť publika vnímať ako náznaky toho, že (niektoré alebo všetky) vyšetrované podniky sa pravdepodobne dopustili porušenia pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže.⁷⁶ Nemožno však poprieť, že tieto vyjadrenia zostali pomerne vágne

⁶⁹ Pozri najmä článok 10 ods. 3 a článok 11 ods. 2 ZEÚ.

⁷⁰ Pozri rozsudok ESLP, 10. februára 1995, *Allenet de Ribemont v. Francúzsko* (CE:ECHR:1995:0210JUD001517589, § 38).

⁷¹ Pozri okrem iného rozsudok ESLP, 12. novembra 2015, *El Kaada v. Nemecko*, (CE:ECHR:2015:1112JUD000213010, § 54).

⁷² Pozri napríklad rozsudok ESLP, 27. marca 2014, *Müller v. Nemecko* (CE:ECHR:2014:0327JUD005496308, § 46).

⁷³ Pozri okrem iného rozsudok ESLP, 28. novembra 2002, *Lavents v. Lotyšsko* (CE:ECHR:2002:1128JUD005844200, § 126).

⁷⁴ Pozri rozsudok ESLP, 27. februára 2014, *Karaman v. Nemecko*, (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310, § 63 a citovaná judikatúra).

⁷⁵ Pozri rozsudok ESLP, 28. októbra 2004, *Y.B. a i. v. Turecko* (CE:ECHR:2004:1028JUD004817399, § 44), a 24. mája 2011, *Konstas/Grécko* (CE:ECHR:2011:0524JUD005346607, § 33).

⁷⁶ Pozri rozhodnutie ombudsmana, s. 1 a 5.

a všeobecné a nevyhlasovala sa v nich vina vyšetrovaných podnikov. Vyhlásenia ani neobsahovali žiadne hanlivé či príkre formulácie o vyšetrovaných podnikoch. Okrem toho neodkazovali konkrétne na žiadny podnik ani podniky, neuvádzali podrobnosti, ktoré by umožnili identifikáciu jedného alebo viacerých podnikov, ani neodhalili žiadne dôverné informácie ani obchodné tajomstvá, ktoré by týmto podnikom mohli spôsobiť škodu.

157. Po druhé, pokiaľ ide o *kontext*, v ktorom boli predmetné vyhlásenia vydané, za osobitne relevantné otázky považujem „kde“, „prečo“ a „kedy“. Tieto vyhlásenia boli vydané i) v Európskom parlamente; ii) vo francúzskom Senáte, a iii) počas pohovoru so špecializovanou tlačou. Zámerom predmetných vyhlásení bolo *informovať* iné inštitúcie (Únie alebo členských štátov) a hospodárske subjekty v dotknutých sektoroch o stave prebiehajúceho vyšetrovania. Keďže svet sa ešte stále spamätáva zo zničujúcich účinkov finančnej krízy z rokov 2007 až 2008 (ktorej korene možno nájsť v nedbanlivom konaní viacerých globálnych finančných inštitúcií), a keďže Európska únia prechádza významnou reformou sektora finančných služieb, takéto informácie boli jednoznačne pre verejnosť značne zaujímavé. Okrem toho boli tieto tvrdenia vydané v čase, keď už bola zverejnená existencia vyšetrovania v sektore EIRD.⁷⁷

158. Po tretie, pokiaľ ide o možné *dôsledky* predmetného vyhlásenia, nechápem – a odvolateľky sa ani nesnažili podrobne vysvetliť –, ako by tieto vyhlásenia mohli ovplyvniť dobrú povesť a dôstojnosť odvolateliek alebo ovplyvniť jasné a nestranné posúdenie záležitosti Komisiou.⁷⁸

159. Odvolateľky predovšetkým nespochybňujú, že i) v kontexte správneho konania využívali všetky procesné záruky stanovené v právnych predpisoch Únie; ii) rozhodnutie o urovnaní, ako aj sporné rozhodnutie sú akty prijaté Komisiou (t. j. kolégiom komisárov), a nie členom Komisie zodpovedným za politiku v oblasti hospodárskej súťaže, a iii) v časte prijatia sporného rozhodnutia osoba, ktorá vydala predmetné vyhlásenia, už nebola členom Komisie zodpovedným za politiku v oblasti hospodárskej súťaže.

160. Vzhľadom na už uvedené sa domnievam, že predmetné vyhlásenia – ktoré je možné kritizovať, ako to uviedol ombudsman – nie sú takého druhu a závažnosti, aby mohli spochybniť mieru nestrannosti Komisie pri vykonávaní *vyšetrovania* a posudzovania ich postavenia v *spornom rozhodnutí*.

161. V každom prípade sa domnievam, že aj ak by sa súd domnieval, že predmetné vyhlásenia viedli k porušeniu zásady prezumpcie nevinu, odvolateľky nepredložili žiadny prvok, ktorý by preukazoval, že tieto vyhlásenia mohli mať vplyv na výsledok konania.

162. Napokon by som chcel dodať, že ďalšie obvinenia v tomto kontexte, ktoré predniesli odvolateľky, pokiaľ ide o porušenie ich práva na obhajobu, neobsahujú žiadne ďalšie body okrem tých, ktorými som sa už zaoberal vyššie. Týmito výhradami sa teda netreba osobitne zaoberať.

163. Tvrdenia odvolateliek týkajúce sa porušenia zásady prezumpcie nevinu, práva na riadnu správu vecí verejných a práva na obhajobu by preto podľa môjho názoru mali byť zamietnuté.

⁷⁷ Pozri napríklad tlačovú správu Európskej komisie z 19. októbra 2011, Antitrust: Komisia potvrdzuje kontroly podozrení na tajné dohody v sektore úrokových derivátov denominovaných v eurách (MEMO/11/711).

⁷⁸ K tomuto bodu pozri aj rozhodnutie ombudsmana, s. 4.

B. Obmedzenie z hľadiska cieľa

164. Odvolateľky v podstate tvrdia, že znížením neistoty obchodníkov, pokiaľ ide o úroveň trhových stredových cien, im predmetná výmena informácií umožnila stanoviť obmedzenejšie rozpätie dopytu/ponuky v prospech zákazníkov, čo by viedlo k zvýšeniu hospodárskej súťaže na relevantnom trhu.

165. Ani toto tvrdenie nie je podľa môjho názoru relevantné. Judikatúra v tejto veci je pomerne jasná, a preto svoju analýzu obmedzím len na niekoľko stručných poznámok.

166. Na úvod pochybujem o tom, že predmetné správanie by vzhľadom na jeho účinky mohlo byť považované za *prosúťažné*. V tomto smere by som chcel poznamenať, že informácie o stredových cenách, aspoň pri určitých derivátoch, sú vo všeobecnosti dôverné, a nie sú verejne dostupné. Samotné HSBC a JP Morgan v priebehu vyšetrovania potvrdili nedostatočnú transparentnosť na trhu EIRD.⁷⁹ Okrem toho, a čo je dôležité, informácie týkajúce sa stredových cien sú osobitne relevantné na účel stanovovania cien v sektore EIRD. Obchodník, ktorý je informovaný o stredových cenách konkurentov, má lepšie postavenie na to, aby presnejšie určil konečné ceny dopytu alebo ponuky týchto konkurentov.⁸⁰

167. Na tomto správaní nevidím žiadne prosúťažné aspekty. Výmena dôverných informácií o stredových cenách neumožnila predmetným bankám – ak ide o uvedenie niekoľkých príkladov prosúťažných účinkov –, aby ponúkali nové alebo zlepšené služby, vstúpili na nové trhy, otvorili trh pre nových zákazníkov alebo všeobecnejšie zlepšili fungovanie trhu či napravili jeho zlyhania. Výmenou predmetných informácií niektoré banky odstránili neistotu týkajúcu sa ich budúceho správania pri stanovovaní cien v prospech bánk zúčastnených na kolúzii a v neprospech nezúčastnených bánk/iných subjektov.⁸¹

168. Navyše skutočnosť, že predmetné banky mohli presunúť niektoré z výhod na svojich klientov, nevylučuje protisúťažnú povahu predmetného správania. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže je vytvorené s cieľom chrániť nielen bezprostredné záujmy spotrebiteľov, ale aj štruktúru trhu.⁸² Znamená to, že ak budú splnené relevantné podmienky podľa článku 101 a/alebo článku 102 ZFEÚ, správanie, ktoré je schopné ovplyvniť motiváciu a schopnosť (rovnako účinných) konkurentov konkurovať na trhu, sa môže považovať za protisúťažné.

169. Preto pri konštatovaní, že dané správanie má protisúťažný cieľ, nie je potrebná bezprostredná a priama súvislosť medzi týmto správaním a zvýšením spotrebiteľských cien.⁸³ Dokonca aj správanie, ktoré môže viesť k určitému zníženiu ceny relevantných produktov alebo služieb, môže byť za určitých okolností považované vo svojej podstate za protisúťažné.⁸⁴

⁷⁹ Pozri odôvodnenia 45 a 46 sporného rozhodnutia. Nemožno skontrolovať.

⁸⁰ Pozri najmä odôvodnenie 34 napadnutého rozhodnutia.

⁸¹ Pozri v tomto zmysle bod 132 napadnutého rozsudku, v ktorom sa v podstate opakuje odôvodnenie 395 napadnutého rozhodnutia.

⁸² Pozri napríklad rozsudok z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 125 a citovaná judikatúra).

⁸³ Pozri rozsudok z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, body 123 až 125 a citovaná judikatúra).

⁸⁴ Rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i. (C-307/18, EU:C:2020:52, body 109 a 110).

170. Vzhľadom na všetko vyššie uvedené sa domnievam, že námietka odvolateľiek týkajúca sa prosúťažnej povahy výmeny informácií o stredových cenách, ktorou by sa vylúčila jej kvalifikácia ako porušenie článku 101 ZFEÚ z hľadiska cieľa, by mala byť zamietnutá.

VII. O trovách

171. V článku 138 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe jeho článku 184 ods. 1 sa stanovuje, že účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté.

172. Keďže Komisia navrhla uložiť odvolateľkám povinnosť nahradiť trovy konania a odvolateľky nemali úspech vo svojich dôvodoch, malo by im byť v zásade nariadené, aby nahradili trovy prejednávaneho odvolacieho konania. Keďže však odvolateľky úspešne napadli viacero nesprávnych právnych posúdení zahrnutých v napadnutom rozsudku, domnievam sa, že podľa článku 138 ods. 3 rokovacieho poriadku sa javí ako opodstatnené uložiť odvolateľkám a Komisii, aby znášali svoje vlastné trovy konania súvisiace s týmto odvolacím konaním.

173. V prejednávanej veci sa takisto javí opodstatnené uplatniť článok 140 ods. 3 rokovacieho poriadku, ktorý sa uplatňuje na odvolacie konanie podľa jeho článku 184 ods. 1, podľa ktorého Súdny dvor môže rozhodnúť, že súkromné strany, ktoré sú vedľajšími účastníkmi odvolacieho konania, by mali znášať svoje vlastné trovy konania.

174. Napokon nevidím žiadny dôvod meniť rozhodnutie Všeobecného súdu týkajúce sa trov konania na prvom stupni.

VIII. Návrh

175. Na základe uvedených skutočností navrhujem, aby Súdny dvor:

- zamietol odvolania a
- uložil HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc, HSBC Continental Europe (predtým HSBC France) a Európskej komisii, aby znášali svoje vlastné trovy v súvislosti s prejednávaným odvolacím konaním,
- uložil Crédit Agricole SA a Crédit Agricole Corporate and Investment Bank a JP Morgan Chase & Co., JP Morgan Chase Bank National Association a JP Morgan Services LLP, aby znášali svoje vlastné trovy v súvislosti s prejednávaným odvolacím konaním.